

Out of time and country – folk och medeltid

Svensk vokal folkmusik förenar sig med europeisk medeltidsmusik när Susanne Rosenberg framträder tillsammans med franska musiker i projektet Out of time and country. Liras Gunder Wåhlberg gick på releasefesten och hörde hur musiktraditionerna smälte samman.

Den traditionella folksången och dess speciella sångsätt har varit grunden i Susanne Rosenbergs långa karriär som sångerska där hon format sitt eget personliga uttryck. Som artist och pedagog har hon lyft fram äldre sångstilar som hon gett konstnärlig framtoning i många sammanhang. Hon har medverkat i en rad olika musik-konstellationer och former för framföranden. Där ingår allt från tidig musik till samarbeten med nutida tonsättare, allt med en grund i den folkliga sångens uttrycksmedel.

Ett nytt musikprojekt, Out of time and Country, har nu lett till ytterligare breddning i hennes utforskande och utveckling av rösten som världens äldsta instrument. I ett unikt samarbete med franska musiker, som initierats av producenten vid skivbolaget MA Recording, har ett spännande möte mellan den svenska folksången och den franska medeltidsmusiken skapats genom verkligt förnämliga företrädare.

Samarbetet har resulterat i den skiva som spelats in i medeltidskyrkan i Nevian i södra Frankrike. Susanne Rosenbergs franska medmusiker är Christophe Deslignes som spelar organetto, en liten portabel typ av orgel som hålls över knäet med bälg, tangenter och pipor, Jean-Lou Descamps som spelar fiddlor och bulgarisk tambura samt Thierry Gomar som på skivan spelar slagverk. Vid de första konserter i Sverige som nu äger rum, ersätts den franske slagverkaren av vår Petter Berndalen, som har ett häpnadsväckande kreativt handlag vid kaggar, rassel och olika slagdon.

Vid framförandet visar det sig att den äldsta svenska vokalmusiken och den tidiga europeiska musiken har en sådan ursprunglig samstämmighet, att de båda traditionerna uppgår i en nyformad helhet på lika villkor för musikerna. Det som kanske kunde vara enbart ett experimenterande med skilda musikformer, blir en egen, delvis ny repertoar för artisterna som visar musikens tidiga startpunkter som ett universellt mänskligt uttryck. En upptäckt som knappast är ny men som musikaliskt tål att upprepas i många slags samspel. Gruppens projekt visar att musik aldrig begränsas av tidsperspektiv eller geografiska förankringar.

Repertoaren består av folkliga koraler, ballader, trubadursånger, latinska hymner och fria improvisationer kring tidig musik samt både profana och religiösa texter. Gruppens musik har mestadels en långsam, närmast meditativ karaktär som låter lyssnandet sjunka in i de egenartat suggestiva klangerna. Andra stycken har en snabbare och dansant form. Blandningen av svenska vis- och balladtexter med den tidiga instrumentala musikens klangvärld känns fullständigt överväldigande. De tidstrogna stråkinstrumenten tillsammans med portativets bordun, har en särpräglad klang som på samma gång känns hypnotisk och upphetsande. Tillsammans med Susanne Rosenbergs sätt att lägga väl avvägda ornamenteringar i sin sång, blir musiken en starkt gripande upplevelse av nästan tidlös skönhet. Den konstfullhet som hon mer och mer utvecklat i sången, öveför hon nu också till denna tidiga musik.

Hennes svenska översättningar av de franska trubadursångerna visar att dessa har likhet med innehållet i svenska balladtexter, också

de med ett äldre språkbruk. Den tidens tanke- och känslvärld var i mycket densamma oavsett var man levde, i norra eller södra Europa. De gamla koralernas texter har en tyngd som motsvaras av den medeltidsmusik som lagts till dem, bl.a en isländsk koraltext, troligen från slutet av 1700-talet. Till den långsamma utbroderade hymnen Deus miserere har lagts en text ur 1697-års svenska psalmbok. Samma innerliga broderi gör stycket Kyrie cum júbilo till en suggestiv upplevelse av känsloladdningen hos en röst. En koral från Gammelsvenskby möter en aftonkoral från Mora efter Finn Karin Andersdotter med samma starka verkan i uttryck och melodik. Hildegard von Bingen ingår självklart också i den starka samlingen av texter och musik. I några helt instrumentala stycken improviserar de skolade musikerna över vackert slingrande medeltidsteman.

Att lyssna till Susanne Rosenberg är att gripas av de resurser och rika uttrycks-möjligheter hennes röst har. Den annorlunda resa i tiden som gruppens musik innebär, kommer förhoppningsvis att medföra fler svenska konserter i framtiden.

Gunder Wåhlberg